

woensdag 10 mei 2006

De poëzie van afval

De Zinnekeparade palmt Brussel in

Voor de Zinnekeparade die zaterdag door de Brusselse straten trekt, hebben de deelnemers hun kostuums en wagens gemaakt uit bedrijfsafval. Dat werd enthousiast ingezameld door Maarten Gielen, een Bricoleur Zonder Grenzen.

VOOR de industrie zijn het overschotjes, foutjes, onbruikbare restjes. Let op het verkleinwoord. 1.200 rolletjes tapefolie, samen 120 kilometer plakband. Een pallet snijresten van de binnenbekleding voor auto's, duurzaam en met een zachte mousse eraan gekleefd, makkelijk om te verwerken. Een paar ton spanriempjes. Ze dienden bij Volkswagen om de elektrische kabels in de Audi A3 samen te houden, maar de A3 wordt niet meer geproduceerd in Vorst. Lichtjes mismaakte rollen rode, blauwe en gele plasticfolie, het type waaruit PMD-zakken worden gemaakt.

Maarten Gielen: herverdelers van afval.

© BDW

Te smalle rollen met netten uit de landbouw, te korte eindjes van vijf of tien meter scheepstouw, verkeerd gegoten sluitingsrubbers, 12.000 verkeerd bestelde zelfklevende stukjes mousse, een paar kubieke meter verkeerd gesneden eva-schuimrubber (het soort rubber waaruit muismatjes worden gesneden, strandslippers, bh-vulsels en sportmatjes). En verder rollen met honderden meters zelfklevend papier, honderden vierkante meters blinkende kleeffolies, cellofaan, overschotjes uit de stock van een gordijnenwinkel, tonnen afgekeurde affiches (aan één kant wit), tientallen vierkante meters grote zeilen die verkeerd bedrukt zijn - of waarop „Een gelukkig 2006!“ staat.

Het is om van te watertanden. Kratten vol, ongewenste producten van de industrie, 250 soorten, opgestapeld in een warehouse in de Kazernestraat waar de Beursschouwburg ooit haar tijdelijke onderdak BSBbis inrichtte. Het zijn de stalen van een stock die haast onuitputtelijk bevoorrad wordt door tachtig bedrijven uit de Brusselse regio. Economisch gezien is het waardeloos materiaal. Het past niet op de machines. Maar ook als grondstof is het niets meer waard omdat het al half verwerkt is of vermengd met andere materialen. De waarde van het materiaal dekt dus niet de kost van de recyclage. Vernietigen is goedkoper dan hergebruik. Maar kunstenaars, ontwerpers en *bricoleurs* hoeven geen rekening te houden met standaardmaten of stockagekosten. Tegelijkertijd hebben ze het graag gemakkelijk. Neem bijvoorbeeld stoffen die een kleeflaag kregen: het is zeer duur om dat weer te verwijderen en de ruwe materialen te recyclen, maar hoe zelfklevender, hoe groter het succes bij de *bricoleurs*. Zo wordt gegeerd en duur materiaal bijna gratis.

Brico

De Bricoleurs Zonder Grenzen zijn een uitvinding van de Zinnekeparade. Bij elke editie moeten de deelnemers op zoek naar materiaal voor hun kostuums, zelfgefabriceerde instrumenten en poëtische vehikels. Maar veel zinnodes (zoals de groepen heten die meestappen in de stoet) gingen zich bij gebrek aan leveranciers of netwerken bevoorraden in de Brico, terwijl de Zinnekeparade nu net de recyclage promoot.

Van de industrie leerde de Zinnekeparade dat schaalvergroting belangrijk is. Een van haar rekvisiteurs, Maarten Gielen (21), heeft de voorbije twee jaar een catalogus samengesteld van leverbare „goederen“. Hij zette voor de Bricoleurs Zonder Grenzen een parallel circuit op van selectieve ophaling en organiseerde een marktplaats.

Gielen begon met de Gouden Gids en belde interessante bedrijven op. Hij kon meteen rekenen op veel goodwill. „Voor jonge kunstenaars in Brussel voelen ze meestal wel sympathie“, zegt Gielen. Hij begon klein, met één ophaling, leerde de baas kennen, of in grote bedrijven de productieverantwoordelijke, of de afvalmanager. Hij begon te praten over zijn alternatieve materialencircuit en probeerde het gedaan te krijgen om in de bedrijven zijn eigen afvalbak te installeren.

„Je moet economisch meedenken“, zegt Gielen. „Het kost de bedrijven geld om afval opzij te houden, maar het kost hen ook steeds meer geld om dat gemengd industrieel afval te laten vernietigen - reken maar op dertig tot veertig euro per kubieke meter. Als wij het regelmatig en gratis komen ophalen, kunnen we hun kosten dekken. Natuurlijk blijven wij lastposten omdat we altijd maar een kleine hoeveelheid meenemen, maar velen vinden het ook interessant dat hun resten toch nog ergens toe dienen.“

Bio

De kisten die Gielen bij de bedrijven plaatst, dienden ooit voor het transport van auto-onderdelen. Ook voor de opslag van het afval heeft hij gezocht naar een „overschot“. De loods waarin de tijdelijke architectuur van de Beursschouwburg nog overeind staat, is eigendom van het Brusselse OCMW en staat nog enige tijd leeg. Het is zo goed als gratis reestruimte . Alleen voor het transport viel niets te arrangeren via recyclage. Gielen huurt enkele dagen per maand een kleine vrachtwagen en doet zijn ronde. Het afval kost zo tien euro per kubieke meter.

Gielen is voorzichtig met grote ecologische aanspraken. Het bricoleurscircuit recycleert niet echt, het stelt de verbrandingsoven hoogstens met enkele maanden of jaren uit. Maar door afval te gebruiken, reduceren de Zinnekeparade en de andere kunstenaars en ontwerpers die zich in de Kazernestraat komen bevoorraden fors hun ecologische impact.

Op de vijf pleinen waarlangs de stoet zal passeren, zijn artistieke installaties opgetrokken uit elektro- en huisapparaten, hergebruikt hout, metaal, bioafbreekbare materialen en plastic. Die recuperatiematerialen zijn ook de rode draad voor de vijf stoeten die vanaf die pleinen vertrekken.

Groen design

Bricoleurs Zonder Grenzen blijft ook na de Zinnekeparade bestaan. Gielen gaat er op eigen houtje mee door. Hij beheert zijn stock als een averechtse ingenieur, kent de productieprocessen van de verschillende soorten plastic en waar het fout kan lopen, adviseert hoe polyethyleen of rubber verhit of gelijmd kan worden, doceert over de spankracht van een folie. Hij heeft zijn project consequent doorgedacht.

Voorlopig blijft hij een artistieke leverancier, kunstenaars allerhande kunnen zich komen bevoorraden voor enkele eurocenten per zak of kilo. „Gevestigde organisaties maar ook drie negentienjarigen die samen een video draaien en een setje willen bouwen. Er gebeurt zeer veel in Brussel, mensen die toevallig samenwerken, geen geld hebben en niet door de hele sleur van de subsidiemolen willen.“

„Dat zoiets als dit depot bestaat, doet zeer snel de ronde. Het brede gamma aan materialen voedt de ideeën. Veel jonge mensen hebben de neiging om te denken dat het niet bestaat wanneer ze het niet hebben bij de Brico.“

Maar eigenlijk wil Gielen de idee van de resteconomie verder uitwerken en een volwaardig alternatief op poten zetten. Het „restafval“ wordt dan „restproductie“. Hij nodigde al jonge designers uit voor een ideeënronde en ijvert ervoor om volwaardig recuperatiedesign te ontwikkelen.

Zeildoek kan bijvoorbeeld een schoudertas worden, het glazen kijkraampje van wasmachines een slakommetje - dat slakommetje heeft dan al iemand eerder bedacht. De toelevering van de grondstoffen is constant, de verkoop van dit soort „groen design“ is een kwestie van goede marketing, maar het verhaal ligt voor het grijpen.

„Ik heb het afgeleerd om boude statements te maken over spijzieke fabrieken“, zegt Gielen. „We zijn begonnen vanuit activisme, maar door al die bedrijven te bezoeken, krijg je er toch een genuanceerdere kijk op. We willen geen alternatief circuit uitbouwen dat agressief staat tegenover de economie. We laten die restjes gewoon een omweg maken, een omweg waar we zelf iets aan hebben.“

KAREL VERHOEVEN